

Розвиток національного театру, драматургії 1920–1930-х рр. П'єси В.Винниченка, М.Куліша, І.Дніпровського, І.Кочерги, Я.Мамонтова. Національний матеріал і вселюдські, вічні мотиви та проблеми у п'єсах

«Тільки епохальні п'єси можуть викликати таку велику дискусію "і що" тільки обмежені люди не розуміють, що саме такі п'єси і роблять в театрі епоху».

Микола Хвильовий

Розвиток драматургії будь-якого часу безпосередньо пов'язаний зі станом театрального життя, зі станом суспільства загалом. Театр впливає на зміни в ньому й водночас утілює його тенденції.

Напевно, саме тому одразу після революції 1917 р. всі театри в Україні опинилися під пильним наглядом більшовицької влади, яка використовувала їх в ідеологічній пропаганді. Було закрито всі невеликі театральні заклади як *«розплідники буржуазної культури»*, великі театри «націоналізовано» в підпорядкування народному комісаріатові освіти. Загалом в українському театральному мистецтві перших років радянської влади переважали соціально спрямовані п'єси, агітки на актуальні революційні теми.

Професійний театр 20–30-х років ХХ ст. розвивався у двох напрямках — «психологічному» (класичному або традиційному) та «експериментальному» (авангардному).

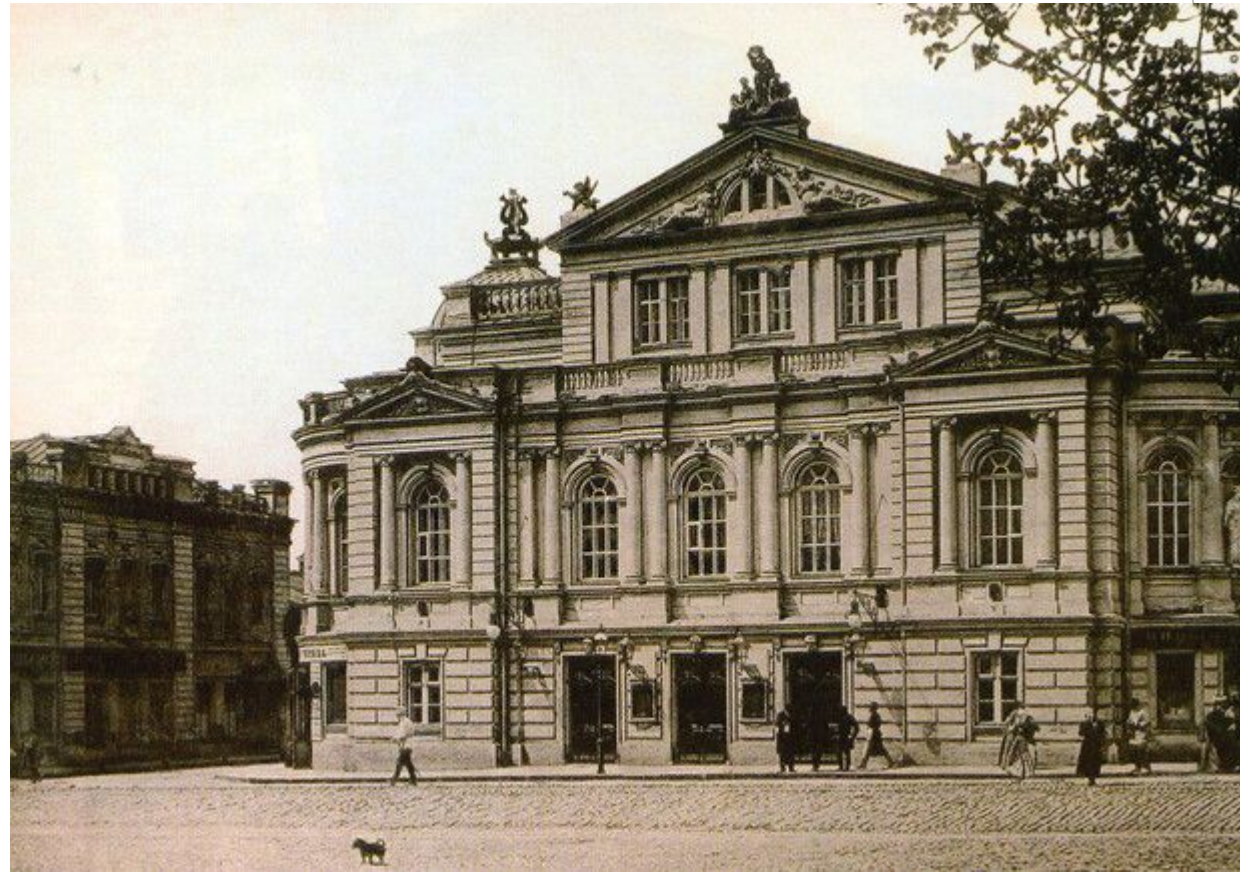
«Психологічний» - Харківський театр імені І. Франка, очолював Гнат Юра

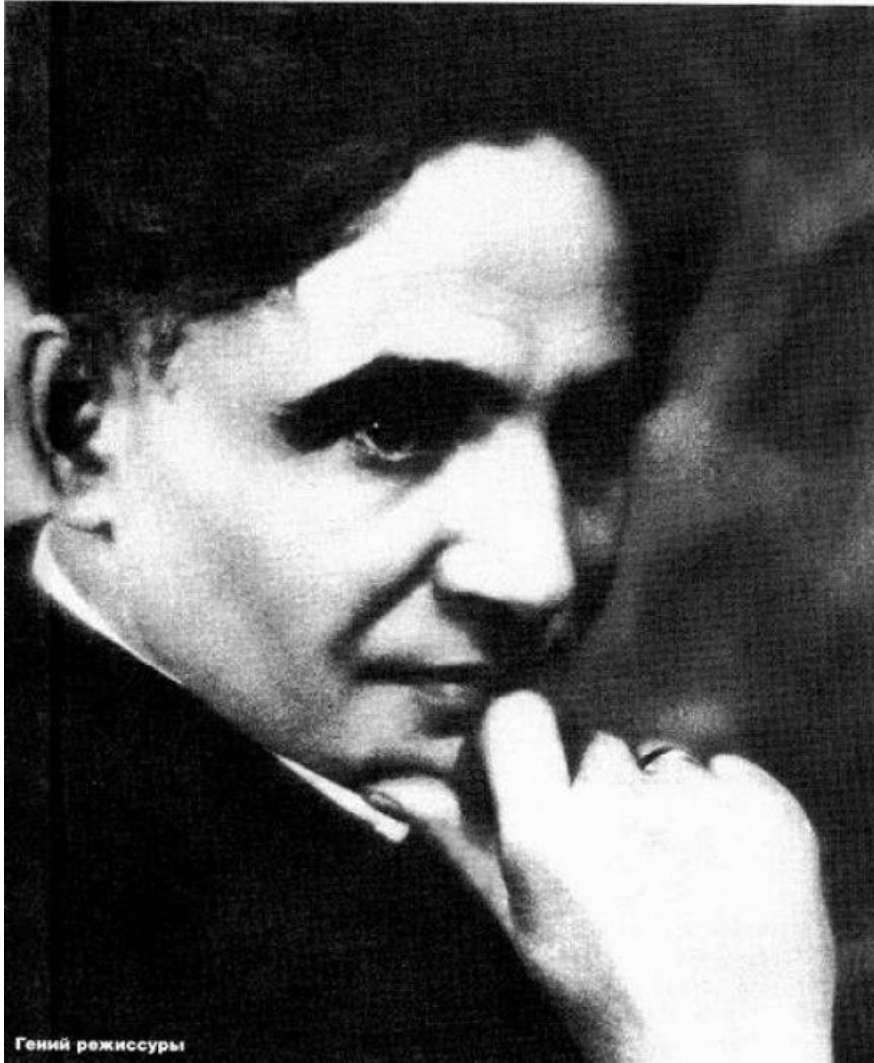

«Експериментальний» - «Березіль» Леся Курбаса

Курбас намагався створити «театр дії», який спирався б на активну позицію глядача, театр, здатний втілювати найскладніші твори західноєвропейського репертуару. За Курбасом, мистецтво, щоб осягти діалектику дійсності, повинне вдаватися до образного перетворення, яке засноване на законах асоціативного мислення.

У 1926 році «Березиль» переїздить у тодішню столицю Харків, стає центральним українським театром.

Мистецтво має бути
відділене від політики, лише
підвищення його художнього
рівня спроможне активізувати
національну свідомість народу.

Лесь Курбас

Лесь Курбас у своїх естетичних шуканнях орієнтувався на європейські досягнення, зокрема німецького експресіоністського театру.

Театр «Березіль» був експериментальним, авангардним, тому тодішня робітничо-селянська публіка, вихована на українській класиці, ставилася до його вистав насторожено й прохолодно, тим часом молодь підтримувала й розуміла більше.

Вистави «Народного Малахія» та «Мини Мазайла» за творами М. Куліша дали привід для політичного цькування і Л. Курбаса, і М. Куліша, бо вони руйнували приписи диктатури, які зобов'язували показувати лише історичний оптимізм у світогляді нової людини, позбавленої будь-яких національних ознак.

«Березіль» був філософським, охоплював трагізм нового життя, і по-європейському національним. А значить, підлягав знищенню. Таким чином, український театр 20–30-х років розвивався на перетині традицій «корифеїв», зарубіжної класики та модерної драматургії, пройшовши шлях від ідеологічних агіток до психологічної драми.

На початку 20-х рр. ХХ ст. діяло 74 професійні театри, численні самодіяльні театри на периферії та пересувні робітничо-селянські театри, що спеціалізувалися на агітках, прославляючи месіанізм пролетаріату.

У Києві 1918 р. функціонували Державний драматичний театр, очолюваний Олександром Загаровим, Державний народний театр під керівництвом Панаса Саксаганського і «Молодий театр» Леся Курбаса.

У 1919–1920 рр. у Галичині й на Буковині діяли «Новий Львівський театр», Чернівецький театр і Державний театр ЗУНР. У 1919 р. організувався Державний театр імені Т. Шевченка в Катеринославі, у 1920 р. — у Вінниці імені І. Франка (керівник Гнат Юра).

Народившись і розквітнувши на хвилі національного відродження, театр узяв собі назву «Березіль» — тобто березень, перший місяць весни, ставши *«за справжню весну українського театру»*. «Березіль» власне був і театром, і мистецькою лабораторією, закладом, що проводив значну культурно-громадську роботу, організувавши творчі майстерні на периферії (Бориспіль, Біла Церква) та в Києві, де проводилася підготовка режисерів, акторів, драматургів, критиків, працівників театру.

У «Березолі» було поставлено такі авангардні вистави: «Цар Едип» Софокла, «Макбет» В. Шекспіра, «Гайдамаки» Т. Шевченка, у яких режисер виконував головні ролі, а також «Газ», «Руйнівники машин», «Джиммі Хіггінс», «Напередодні».

ЗНО УСРР ХОДІТ
Державний Драматичний Театр „БЕРЕЗІЛЬ“
М. КУЛІША

Пієса на 3 дії:
„Маклена Граса“

Операція Вар, Арт. Режисери—Лео КЕГЕЛС
Оформлення за планом режисера, про-
робки і майстерні словесної звукоза-
писи—В. Модер

Режисери-адаптори—С. Дробинський,
О. Сидоренко, А. Мазурка

ДІЙНІ ОСОБИ:

Зброжець Шпана, Іванович
Зброжецьова Шпана, Вера Іванівна
Аксак Чичаков, Федор Іванович
Граса Стефан Кугальник, Іван Іванович
(Генерал)

Граса Михайла Ганні, Житенко
Пашур Курбасова
Зарєвський Міхаленко
Панюк Огонько, Гаврило
Андрій Береза (стар. 1877)
Пани, лавники, жей-
рано Бонко, Рема, Ремація,
Лаванський, Рубинський,
Мішко, Сидоренко

Вистапу виступ: О. Сидоренко та
М. Болдирюк
Машиніст сцени М. Сарванський
Зав. ассистентом К. Колоденко
Бульварні П. Яковенко
Перукар: А. Фаліков та
П. Каломіс

Директор театру, керівник театру
Чай. Арт. Ресур. Лео Курбас
Дост. директора театру І. Петров
Адміністратор М. Дворник

№171 21-03-29 „Українська“ ч. 1928, стор. 1021

ДЖІММІ ГІГГІНС
вистава на 5 дії
за У. СІНКЛЕРОМ

ВНАДОШЛЯХ ОСВІТИ ХАРКІВ

Н. К. О.
ДЕРЖАВНИЙ ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР

БЕРЕЗІЛЬ

ТРАВЕНЬ Гастролі КИЇВ-ОДЕСА 1929 р. ЧЕРВЕНЬ
Мистецький керівник театру Народний артист Республіки **ЛЕСЬ КУРБАС**

МИНА МАЗАЙЛО
Комедія на 4 дії М. Куліша.

САВА ЧАЛІЙ
Трагедія на 4 дії Карпенка-Карого.

НАРОДНИЙ МАЛАХІЙ
(Трагедійне) на 4 дії М. Куліша.

МІКАДО
Оперета на 3 дії За Суліваном.

АЛЛО НА ХВИЛІ 477
Веселе Рев'ю на 3 дії.

Початок вистав о 8 год. вечора.

Квитки продають в Робкасі та касах театру.

Головний адміністратор В. НОВИЦЬКИЙ.

МИСТЕЦЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ
„БЕРЕЗІЛЬ“
Театр ім. Т. ШЕВЧЕНКА вул. Леніна 5.

25 ГРУДНЯ
26
29
30

16
17
18
19

Р
А
З

„ДЖІММІ ГІГГІНС“
вистава на 5 дії за У. СІНКЛЕРОМ

ПРЕМ'ЄРА

П'ятниця 4-го Січня 1924 р.

МАШИНОБОРЦІ

ТЕАТРАЛЬНА МАЙСТЕРНЯ № 4

Через складність технічної частини вистава „Машиноборці“ вистава з 4-го Грудня на 4 Січня припиняється.

Сценарій і режисера: Лео Курбас. Вистава оформлена режисером М. Дробинським. Співачки і співаки театру ім. Т. Шевченка: В. Модер, С. Дробинський, О. Сидоренко, А. Мазурка, І. Петров, Г. Каломіс, П. Яковенко, К. Колоденко, М. Сарванський, М. Дворник, А. Фаліков, П. Каломіс, Л. Курбас, І. Петров, Г. Каломіс, П. Яковенко, К. Колоденко, М. Сарванський, М. Дворник, А. Фаліков, П. Каломіс.

Сценарій і режисера: Лео Курбас. Вистава оформлена режисером М. Дробинським. Співачки і співаки театру ім. Т. Шевченка: В. Модер, С. Дробинський, О. Сидоренко, А. Мазурка, І. Петров, Г. Каломіс, П. Яковенко, К. Колоденко, М. Сарванський, М. Дворник, А. Фаліков, П. Каломіс.

Сценарій і режисера: Лео Курбас. Вистава оформлена режисером М. Дробинським. Співачки і співаки театру ім. Т. Шевченка: В. Модер, С. Дробинський, О. Сидоренко, А. Мазурка, І. Петров, Г. Каломіс, П. Яковенко, К. Колоденко, М. Сарванський, М. Дворник, А. Фаліков, П. Каломіс.

В перших числах червня 1/2 приїздить в Харків на гастрольні вистави театральна майстерня „БЕРЕЗІЛЬ“ ч. І

ПОСТАВЛЕНІ БУДУТЬ:

п'єса Г. КАЙЗЕРА, на 6 дії,
перекл. Р. ЧЕРНЯХІВСЬКОЮ—

ГАЗ

ЖОВТЕНЬ

РУР

Продукт колективної праці театральної майстерні „БЕРЕЗІЛЬ“ ч. І під керівництвом Л. КУРБАСА.

Продукт колективної праці театральної майстерні „БЕРЕЗІЛЬ“ ч. І під керівництвом Л. КУРБАСА.

Постановка Л. КУРБАСА.
Конструкція сцени і костюмів художника В. МЕЛЕРА.
Музика композитора БУЦЬКОГО.

„ГАЗ“ ставлено в Київі з 27 лютого по 20 травня майже відпочинок день за днем, викликала велике зацікавлення робітничих мас і професійних спілок.

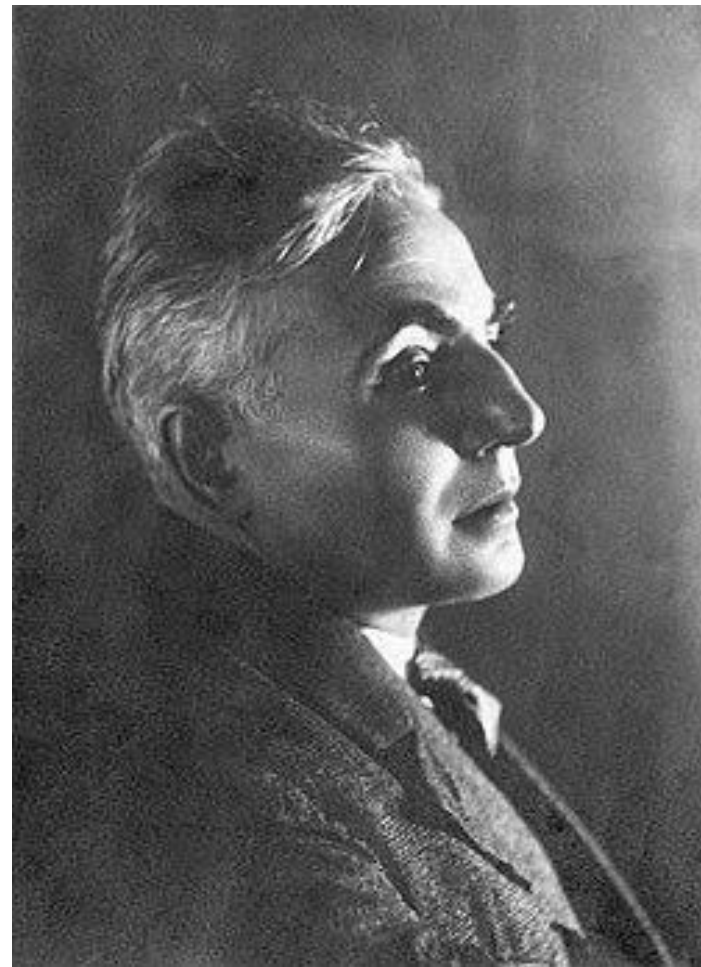
„ЖОВТЕНЬ“ і „РУР“—перші з 6-ти, други з 13-ти художніх інсценіровок характеризують великі події: перші—Жовтень, други—сучасного

Адміністратор Мистецького Об'єднання „БЕРЕЗІЛЬ“

Експериментальні постановки Леся Курбаса набули нового національного звучання, коли в Харкові почалася його плідна творча співпраця з драматургом Миколою Кулішем. Лесь Курбас поставив такі його п'єси, як «Комуна в степах », «Народний Малахій», «Мина Мазайло», «Маклена Граса», таким чином модернізувавши в українській літературі жанри психологічної драми, трагікомедії, сатири, політичної драми, що перегукувалось із шуканнями європейської «нової драми». У «Березолі» вони звучали по-філософському, глибоко національно – Лесь Курбас рішуче виводив український театр на новий рівень європейського мистецтва.

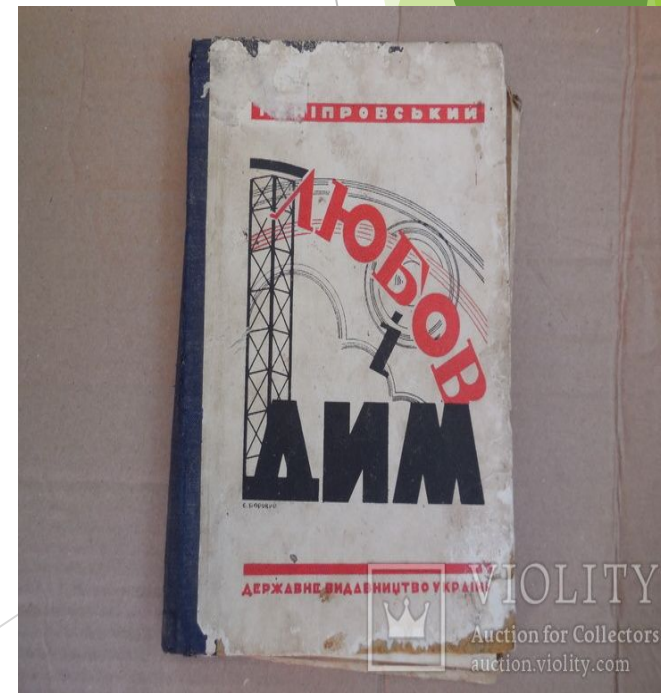
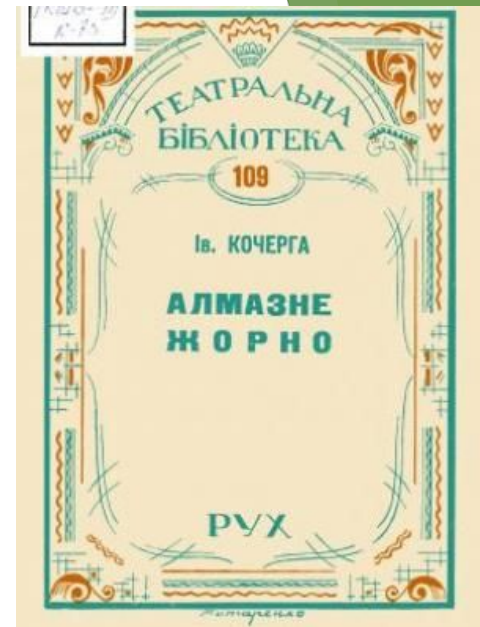
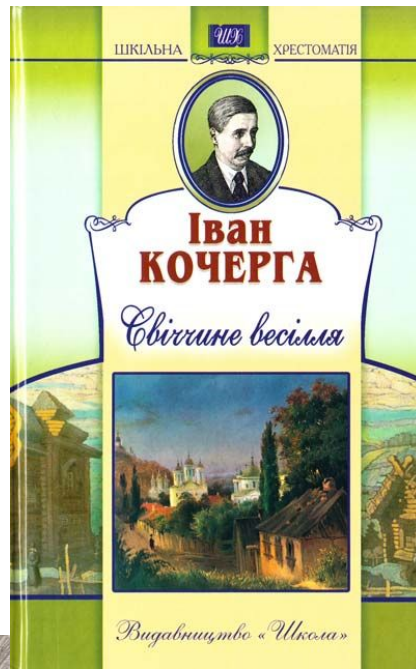
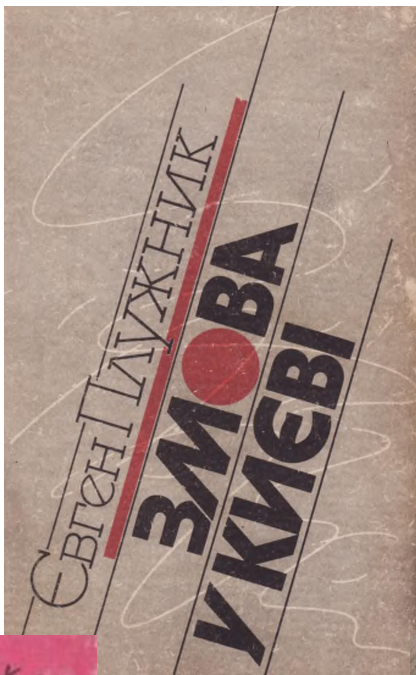
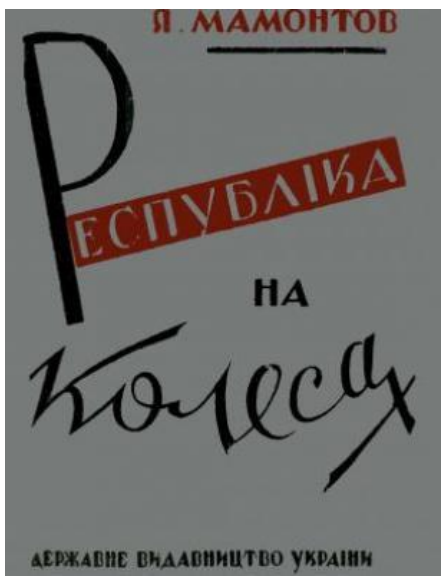
Велич Курбаса в тому, що він один за 15 років виконав роботу, яку в інших культурних народів довершують кілька генерацій режисерів.

Юрій Лавріненко

Відповідно до нових тенденцій у театральному житті українська драматургія 1920–1930-х рр. розвивалася швидкими темпами, зокрема в напрямі від революційних агіток до психологічної модерної драми. Її ж репрезентували, крім творів М. Куліша, драми Якова Мамонтова (1888–1940) («Республіка на колесах»), Івана Дніпровського (1895–1934) («Яблуневий полон», «Любов і дим»), Євгена Плужника (1898–1936) («Змова в Києві»).

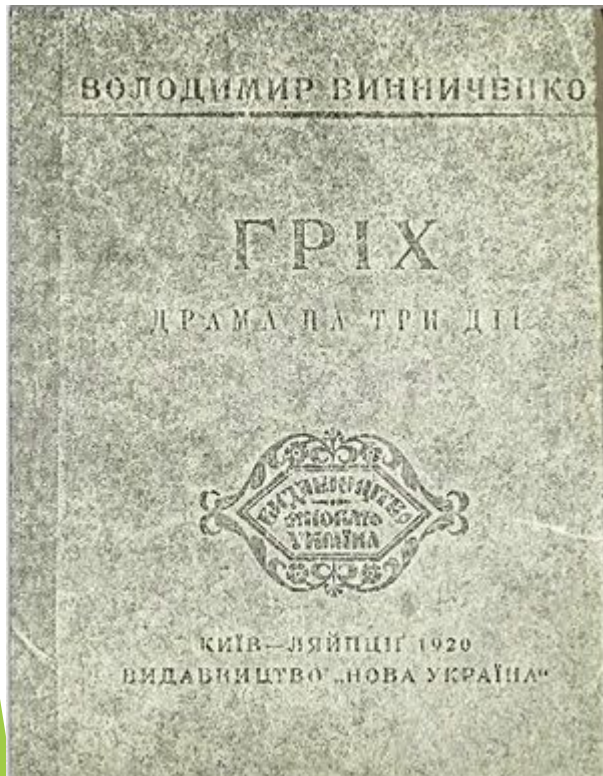
Іван Кочерга (1881–1952) (п'єси «Фея гіркою мигдалю», «Алмазне жорно», «Свіччине весілля», «Марко в пеклі», «Майстри часу») утверджував поетичний стиль в українській драматургії, вносив у неї романтичний струмінь, національне міфологічно-символічне мислення, у новому світлі репрезентував жанр драматичної поеми.

VIOLITY
Auction for Collectors
auction.violity.com

Особливе значення в ті роки мала драматургія Володимира Винниченка (1880–1951), яка подолала часові й просторові кордони. Чимало українських театрів ставили його п'єси, написані в 1910–1920-х рр., зокрема такі, як «Брехня», «Чорна Пантера і Білий Медвідь», «Гріх», «Між двох сил» та ін.

З 1921 р. письменник перебуває в еміграції, його п'єсами активно цікавляться театри Західної Європи. Так, «Чорну Пантеру і Білого Медведя» було екранізовано 1921 р. в Берліні.

Отже, тодішні українські драматурги працювали на перетині традиції «корифеїв», зарубіжної класики та авангарду, сміливих шукань національного модернізму.

У їхніх п'єсах з'явився новий тип героя; набуло реальних виявів поєднання драматичного, ліричного, комічного, сатиричного й філософського начал; національні проблеми ставились у рівень уселюдських. Це був доволі плідний шлях. Проте панівна ідеологія дедалі більше перетинала його, талановиті митці змушені були на це реагувати, поступаючись художнім рівнем своїх п'єс.

Дякую за
увагу!